

KAJIAN IDENTITI PELAJAR -PELAJAR MALAYSIA DI JEPUN: HUBUNGAN DALAM KELOMPOK SOSIAL 'IN-GROUP' DAN 'OUT-GROUP'

**(*SELF-IDENTITY OF MALAYSIAN STUDENTS IN JAPAN:
SOCIAL RELATIONSHIPS IN A GROUP OF 'IN-GROUP' AND
'OUT-GROUP'*)**

Zainol Abidin Kasim

Ambang Asuhan Jepun, Pusat Asasi Sains, Universiti Malaya

zainol@um.edu.my

ABSTRAK

Artikel ini merujuk kepada kajian berkaitan identiti pelajar-pelajar Malaysia yang tinggal dalam budaya persekitaran Jepun dan memberi tumpuan kepada analisis perbandingan dapatan antara amalan identiti Melayu berteraskan Islam dan Jepun. Oleh kerana bilangan pelajar Malaysia di Jepun bertambah, perbincangan merangkumi perbandingan identiti sama ada responden mengamalkan identiti diri secara berterusan atau ada menyesuaikan identiti mereka dengan identiti Jepun. Kelompok sosial pelajar Malaysia di Jepun sebagai kelompok minoriti dipanggil kelompok in-group manakala masyarakat Jepun sebagai kelompok dominan dipanggil kelompok out-group. Kelompok in-group dan out-group merupakan tingkah laku dalam kelompok sosial yang telah diperkenalkan oleh Tajfel dan Turner (1982). Kaedah yang diguna pakai dalam kajian ini adalah kaedah identiti sosial memberi tumpuan kepada aktiviti kelompok in-group dan out-group dan kehidupan seharian pelajar. Identiti sosial adalah perasaan seseorang berdasarkan keahlian kelompok mereka berada. Mereka cenderung untuk membesar-besarkan perbezaan dan persamaan di antara kelompok. Jika mempunyai elemen yang sama dan rasa simpati dan perasaan dekat sesama mereka dipanggil in-group dan sifat yang berlainan serta wujud sikap antipati dengan yang lain dipanggil out-group. Dalam kajian ini, pada dasarnya kelompok in-group adalah pelajar Malaysia dan out-group adalah orang-orang Jepun. Pelajar yang mempunyai kesedaran etnik dan diri yang kuat tidak mudah dipengaruhi oleh masyarakat dominan berbanding dengan pelajar yang mempunyai kesedaran etnik dan diri yang kurang. Pelajar Malaysia akan bergaul dengan orang-orang Jepun dan berlaku penerimaan, penerapan atau

konflik identiti sepanjang hubungan sesama mereka sama ada di kampus atau semasa menjalani aktiviti dalam kehidupan seharian.

Kata kunci: pelajar Malaysia, orang-orang Jepun, kelompok sosial, in-group, out-group, hubungan sosial dan penggunaan bahasa.

ABSTRACT

This paper refers to self-identity of Malaysian students in Japanese cultural sphere, focuses on comparative analysis between Malays and Japanese Identity. As the number of Malaysian students in Japan increases, the discussion have grown to include comparative study of identity whether respondents practise, persist and mix their own identity together with the Japanese identity. Malaysian students in Japan as a minority group is called in-group while Japanese Society as a dominant group is called out-group. In-group and out-group behavior in social identities were introduced by Tajfel and Turner (1982). The method being adopted in this study is social identity method focused on in-group and out-group behaviour and acculturation. Social identity is a person's sense of who they are based on their group memberships. They tend to exaggerate the differences between groups and similarities of things in the same group. The group to which they belong called in-group as being different from the others called out-group. In this study, in-group are Malaysian students and out-group are Japanese people. The main conclusion are students with stronger ethnic and self-consciousness will not be easily influenced by dominant society compare to students with less ethnic and self-consciousness. Secondly the Malaysian students mixed owned and Japanese identity throughout their relationship with Japanese students in the campus or while undergoing daily life activities among Japanese society.

Keywords: Malaysian students, Japanese people, in-group, out-group, social relationships and language used.

PENGENALAN

Penulisan ini memberi tumpuan kepada analisis perbandingan antara identiti Melayu dan Jepun. Identiti yang difokuskan dalam artikel ini ialah berkaitan amalan harian pelajar dan dari segi pergaulan sosial dalam kelompok sosial yang disertai mereka. Responden dalam kajian ini terdiri daripada bekas pelajar Malaysia yang telah mengikuti program akademik Jepun di Rancangan Khas Persediaan ke Jepun (RPKJ) atau lebih dikenali dengan pelajar-pelajar Ambang Asuhan Jepun (AAJ), Pusat Asasi Sains, Universiti Malaya di bawah Program Dasar Pandang Ke Timur. Mereka kini menuntut di Universiti-universiti di Jepun. Kumpulan

pelajar yang terbabit dan dipilih dalam kajian ini ialah dari kumpulan RPKJ ke 29 hingga 32. Perbincangan merangkumi kajian tinjauan perbandingan identiti sama ada responden mengamalkan identiti yang dibawa mereka secara berterusan, menerima pakai identiti luar iaitu dari Jepun atau mengadun amalan identiti Jepun dalam kehidupan seharian. Pelajar Malaysia di Jepun sebagai kelompok minoriti dipanggil kelompok sosial *in-group* manakala masyarakat Jepun sebagai kelompok dominan dipanggil kelompok sosial *out-group*. Pelajar-pelajar Malaysia yang dipilih sebagai responden adalah semuanya berketurunan Melayu dan beragama Islam. Kelompok sosial *in-group* dan *out-group* dalam tingkah laku identiti sosial telah diperkenalkan oleh Tajfel dan Turner (1982).

Pelbagai definisi yang diunjurkan oleh para sarjana berkaitan kelompok sosial. Menurut Joseph S. Roucek & Roland L. Warren (1984), kelompok sosial adalah suatu kelompok yang meliputi dua atau lebih manusia yang di antara mereka terdapat beberapa pola interaksi yang dapat difahami oleh ahli-ahli kelompok secara keseluruhan. Manakala Mayor Polak (1979), mendefinisikan kelompok adalah sebuah kumpulan, iaitu sejumlah orang yang ada hubungan di antara satu sama lain dan hubungan itu membentuk sebuah struktur. Wila Huky (1982) pula menerangkan, kelompok sosial merupakan suatu unit yang terdiri dari dua orang atau lebih yang saling berinteraksi atau saling berkomunikasi. Menurut Huky ada beberapa ciri asas kelompok iaitu, terdiri dari sekurang-kurangnya dua orang dan akan berlaku pertambahan ahli selepas itu. Terdapat interaksi dan komunikasi di antara ahli-ahlinya, Kelompok-kelompok sosial tersebut boleh bersama dalam satu kumpulan secara jangka panjang, namun ada juga dapat bersifat sementara. Minat dan kepentingan yang sama juga boleh mewujudkan satu kelompok sosial dan pembentukan kelompok sosial juga berdasarkan pada situasi yang beraneka-ragam atau tidak sama pendapat setiap ahli di peringkat awal dan amalan budaya. Dalam situasi sebegini, ahli kumpulan dituntut untuk bersatu dan tidak berkonflik.

PERNYATAAN MASALAH

Aras pencapaian pelajar-pelajar lepasan AAJ yang mengikuti program akademik Dasar Pandang Ke Timur di universiti-universiti Jepun bukan hanya dilihat dari segi kelulusan cemerlang dalam peperiksaan di universiti. Keberkesanan pembentukan sahsiah mereka semasa dan selepas tamat pengajian juga merupakan perkara yang utama yang menjadi hasrat

kerajaan Malaysia. Seperti yang disebut oleh Tun Dr Mahathir dalam tahun 1981 iaitu sebelum pelancaran Dasar Pandang ke Timur;

"Looking east does not mean total Japanization or a complete break with the west. We will continue with our traditional trading partners as long as it pays to do so. In fact it will mean a much more equitable policy, in which the best of the East and West will guide the development of Malaysia"

Penegasan Tun Dr. Mahathir ketika itu ialah, dalam hal nilai etika dan disiplin, negara Jepun merupakan sebuah negara yang boleh dicontohi. Mencontohi Negara Jepun dari segi etika kerja, sikap dan disiplin serta sistem pengurusan yang sistematik, tidak syak lagi menyumbang kepada kemajuan mereka. Mencontohi Jepun bukan bermatlamatkan menjadikan rakyat Malaysia seperti sama dengan orang Jepun dan meninggalkan cara hidup bangsa sendiri atau melupakan budaya Barat yang ada juga kebaikannya. Dengan menghantar pelajar-pelajar Malaysia ke Jepun, diharapkan ia menjadi titik tolak kepada hasrat kerajaan Malaysia ketika itu.

Perkara yang akan diperbincangkan ialah sama ada pelajar-pelajar mengekalkan budaya murni masyarakat Melayu yang berteraskan Islam. Pelajar-pelajar juga dikhuatiri akan terjejas amalan identiti Melayu-Islam, sama ada mereka menerima unsur-unsur identiti Jepun dengan mengamalkan budayanya tanpa tapisan. Ada juga yang tidak bercampur atau bergaul dan tinggal dalam kelompok Melayu sahaja. Ini akan member kesan dalam amalan budaya kerja dan kehidupan seharian mereka apabila kembali bekerja di Malaysia.

Menurut Kaunselor di Kedutaan Besar Malaysia di Tokyo, permasalahan timbul berikutan peningkatan bilangan pelajar dari Malaysia yang menuntut di universiti di Jepun berbanding dengan negara-negara Barat. Sehingga tahun 2014, lebih 4,000 pelajar telah dihantar oleh kerajaan Malaysia menerusi penajaan dari Jabatan Perkhidmatan Awam, MARA dan Petronas untuk belajar di Jepun. Itu tidak termasuk pelajar-pelajar swasta atau tanpa tajaan. Oleh kerana bilangan pelajar Malaysia di Jepun meningkat, topik kajian telah berkembang dan merangkumi kajian perbandingan identiti sama ada responden mengamalkan identiti yang

dibawa mereka secara berterusan, menerima pakai identiti luar iaitu dari Jepun atau mengadun amalan identiti Jepun dalam kehidupan seharian.

Dengan perkembangan teknologi terkini yang menyebabkan ramai pelajar Malaysia lebih berada di depan komputer yang berkelajuan internet yang tinggi, telah menukar sikap kebanyakan pelajar kurang bergaul dan bersosial dengan pelajar dan masyarakat Jepun. Mereka lebih selesa mendapatkan maklumat terkini tentang Jepun menerusi internet daripada bertemu dan berbincang dengan masyarakat tempatan. Selain itu permasalahan diri lebih banyak berkongsi dengan kelompok *in-group* mereka. Ini menyebabkan mereka kurang fasih berbahasa Jepun dan mempunyai sikap malu apabila bertutur dengan orang Jepun sama ada di dalam kampus mahu pun di luar kampus.

TUJUAN DAN HIPOTESIS KAJIAN

Tujuan kajian ini adalah untuk mengenal pasti pengaruh identiti dalam hubungan sosial dan bahasa yang digunakan oleh pelajar-pelajar Malaysia sebagai satu kumpulan minoriti dalam kehidupan harian ketika berada di Jepun sama ada di dalam kampus atau di luar kampus. Mereka tergolong dalam kelompok *in-group* yang tinggal dalam masyarakat Jepun sebagai kumpulan dominan iaitu kelompok *out-group*. Identiti Melayu kebanyakannya dipengaruhi oleh nilai-nilai dan budaya Islam. Walaupun identiti Jepun dikatakan dipengaruhi oleh Konfusianisme, agama Buddha dan nilai-nilai agama Shinto yang dijadikan teras budaya mereka, sebenarnya amalan-amalan dalam ajaran Islam banyak terdapat dalam amalan harian masyarakat mereka. Tujuan seterusnya adalah untuk membandingkan hubungan sosial mereka sama ada dapat diamalkan identiti diri secara berterusan dan mengadun dengan nilai-nilai identiti Jepun. Selain itu, cara penggunaan bahasa mereka dalam kehidupan di kampus dan dalam masyarakat Jepun.

Hipotesis kajian ini ialah pelajar yang mempunyai kesedaran etnik dan kesedaran diri yang kuat tidak mudah dipengaruhi oleh masyarakat dominan berbanding dengan pelajar yang mempunyai kesedaran etnik dan kesedaran diri yang lemah. Seterusnya pelajar Malaysia di peringkat awal kurang bergaul dengan kelompok dominan tetapi selepas satu jangkamasa berada di Jepun, mereka akan mula mendekati masyarakat dominan atau kelompok *out-group*. Manakala pelajar Malaysia yang membentuk kelompok-kelompok kecil *in-group* untuk mengawal amalan identiti dan budaya mereka sendiri sepanjang mereka berada di Jepun. Akhirnya

sebilangan besar dari mereka dapat mempelajari budaya dan identiti Jepun dan menyesuaikan diri dalam menjalani kehidupan harian dalam kelompok masyarakat dominan orang Jepun.

TINJAUAN LITERATUR

Kaedah yang diguna pakai dalam kajian ini adalah teori identiti sosial memberi tumpuan kepada tingkah laku dalam kelompok sosial *in-group* dan *out-group*. Teori identiti sosial telah dibangunkan oleh Henri Tajfel dan John Turner pada tahun 1982. Teori ini pada asalnya dibangunkan untuk memahami asas psikologi iaitu diskriminasi antara kelompok-kelompok. Identiti sosial adalah perasaan seseorang daripada siapa mereka berdasarkan keahlian kelompok mereka. Tajfel dan Turner (1982), menyatakan terdapat tiga proses mental yang terlibat dalam menilai orang lain sebagai "kita" untuk *in-group* atau "mereka" untuk *out-group*. Tajfel menjelaskan konsep stereotaip terdapat dalam kebanyakan mereka yang bergaul dalam sesuatu kelompok. Sebagai contoh, meletakkan orang ke dalam kelompok dan kategori adalah berdasarkan kepada proses kognitif biasa dan kecenderungan melakukan perkara yang sama dalam kelompok yang disertai. Mereka cenderung untuk membesar-besarkan perbezaan di antara kelompok luar atau *out-group* dan menyatakan persamaan dalam kelompok yang sama atau dalam kelompok *in-group*.

Identiti juga boleh dikaitkan dengan proses pembudayaan. Menurut Chia Nakane (1992), pembudayaan merujuk kepada perubahan dalam amalan budaya, nilai dan tingkah laku yang terhasil daripada hubungan secara langsung yang berterusan di antara dua budaya yang berbeza. Berry (1997) menyatakan bahawa bagaimana warga asing berusaha untuk mengekalkan identiti mereka dan berapa ramai orang asing melibatkan diri dengan masyarakat tuan rumah pengaruh pembudayaan itu. Menurut Berry, terdapat empat strategi pembudayaan. Strategi itu ialah asimilasi, pemisahan, integrasi, dan peminggiran. Keempat-empat ini berkait rapat dengan adaptasi atau penyesuaian. penyesuaian merujuk kepada perubahan yang berlaku pada individu atau kelompok sebagai tindak balas kepada permintaan persekitaran. Penyesuaian ini sama ada boleh berlaku serta-merta atau dalam tempoh jangka masa yang panjang.

Lekuk "U" pula mengaitkan pelarasan lima peringkat kejutan budaya dalam menggambarkan proses pembangunan identiti budaya yang diterangkan Pederson, (1994). Beliau telah membahagikannya kepada lima

peringkat iaitu peringkat pertama dipanggil "peringkat bulan madu". Seseorang di peringkat ini adalah teruja persekitaran baru dan pengalaman baru, tetapi dia tidak merasakannya seperti "rumah sendiri" iaitu dari segi identiti diri. Peringkat kedua bermula apabila seseorang individu itu tidak boleh mengabaikan perbezaan budaya lagi, dan orang yang dalam peringkat ini akan mengalami pengalaman pengasingan dan kekurangan identiti diri.

Pada peringkat ketiga seseorang individu itu akan menolak budaya dan identiti baru untuk melindungi harga diri mereka. Pada peringkat keempat seseorang individu yang mula mengiktiraf persamaan dan perbezaan antara identiti sendiri dan identiti baru. Orang yang mampu berada pada peringkat ini akan mampu menangani keadaan yang baru dan lebih yakin dengan identiti yang dibawa dan identiti baru yang ditemui. Akhirnya, peringkat kelima merupakan satu cara untuk mengenali identiti baru dan menyesuaikan dengan identiti diri yang dibawa. Dwi-budaya meliputi kecekapan menangani situasi dalam suasana kedua-dua identiti. Adler (1975), menegaskan pelajar antarabangsa melalui proses pergaulan di tempat atau persekitaran baru dan menyelesaikan masalah dan krisis mereka, dengan membangunkan identiti baru dan mengamalkan kedua-duanya dalam kehidupan seharian.

KAEDAH MENJALANKAN KAJIAN

Kaedah kualitatif digunakan dalam kajian ini. Tiga kaedah yang digunakan dalam pengumpulan data dan maklumat untuk kajian ini ialah pemerhatian, temu bual dan soal selidik. Semua analisis keputusan menggunakan kaedah deskriptif. Peserta dalam kajian ini terdiri daripada 60 pelajar Malaysia. Pelajar-pelajar Malaysia dari lulusan Rancangan Persediaan Khas ke Jepun. Terdapat tiga peringkat pelajar iaitu peringkat awal, pertengahan dan peringkat akhir (rujuk Jadual 2). Data diambil melalui hubungan secara langsung, facebook. Jumlah bilangan responden 60 orang. Dari jumlah ini seramai 20 orang dari kawasan kansai iaitu meliputi kawasan Osaka, Kobe, Wakayama dan Kyoto. Seramai 20 orang dari kawasan Kanto iaitu meliputi pelajar yang berada di Tokyo, Chiba, Yokohama, Saitama dan Utsunomiya. dan seramai 20 orang dari lain-lain kawasan di Jepun meliputi mereka yang berada di Gunma, Yamanashi, Niigata dan Tohoku. Pengkaji telah melawat dua kali ke Jepun dan bertemu pelajar-pelajar dalam menghasilkan kajian ini iaitu dalam bulan Disember, 2013 dan bulan Jun 2015.

Pemerhatian dan temu bual adalah secara sukarela dan responden telah memberi kerjasama penuh semasa ditemu bual. Soal selidik telah digunakan untuk menyokong data. Pengedaran soal selidik adalah melalui pertemuan dengan responden atau dengan mengemukakan melalui media facebook. Seramai 60 orang responden telah dipilih untuk menjawab soal selidik yang disediakan.

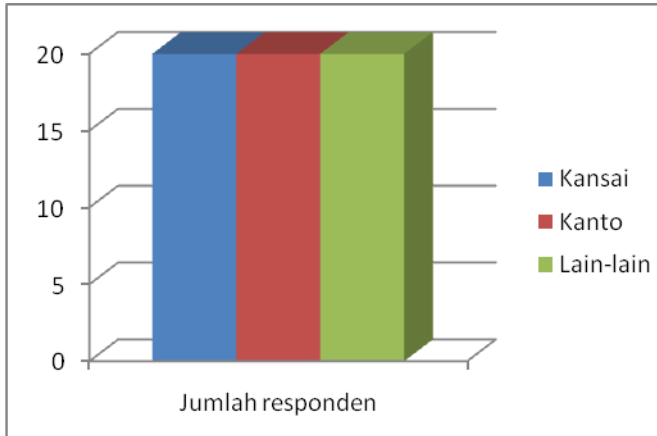
Soal selidik yang telah disediakan mengikut format dan soalan tertutup. Enam fokus persoalan utama telah disediakan kepada responden yang dipilih iaitu:

- i. Kenal pasti latar belakang keluarga pelajar, latar belakang pendidikan dan universiti di Jepun.
- ii. Bagaimana pelajar menguruskan aktiviti harian mereka sama ada di dalam kampus mahupun di luar kampus, bergerak dalam kelompok *in-group* atau lebih secara individu.
- iii. Adakah di luar waktu kuliah pelajar juga menyertai kelompok *out-group* atau hanya dalam kelompok *in-group*.
- iv. Perubahan hubungan sosial yang dilihat dalam peringkat awal, peringkat kedua dan peringkat akhir kajian.
- iv. Isu penggunaan bahasa yang digunakan dalam komunikasi dengan rakan-rakan Melayu atau orang Jepun.
- v. Pengamalan identiti mereka selepas tinggal lama di Jepun dan bagaimana mereka menyesuaikan diri dengan kelompok dominan.

Jadual 1: Jumlah dan Peratus responden mengikut Kawasan

Kawasan	Jumlah responden	Peratus
Kansai	20	33.3
Kanto	20	33.3
Lain-lain	20	33.3
Jumlah	60	100

Graf 1: Jumlah dan Peratus responden mengikut Kawasan

Jadual 2: Jumlah dan Peratus responden mengikut Jangkamasa tinggal di Jepun

Peringkat	Jangkamasa (tahun)	Jumlah (orang)	Peratus(%)
Awal	0-1	24	40
Pertengahan	1-2	16	26.6
Akhir	Lebih dari 2 tahun	20	33.3
Jumlah		60	100

Peta 1: Negara Jepun dan Kedudukan Kawasan Kansai, Kanto dan lain-lain Kawasan

(Rujukan: <https://ms.wikipedia.org/wiki/Jepun>)

Merujuk kepada Peta 1, negara Jepun telah dibahagikan kepada 47 buah wilayah yang ditadbir bebas dari kuasa kerajaan pusat. Kesemua 47 wilayah ini disebut “todofuken”. Ini kerana, wilayah Hokkaido disebut Hokkai-**do**, wilayah Osaka pula disebut Osaka-**fu**, Wilayah Kyoto disebut Kyoto-**fu** dan Wilayah Tokyo atau Tokyo Metropolitan disebut Tokyo-**to**. Wilayah selebihnya di sebut **ken**, sebagai contoh, Hyogo-**ken**, Saitama-**ken**. Kawasan Kansai meliputi Wilayah Osaka, Wakayama, Nara, Hyogo, Kyoto, Shiga dan Mie. Manakala Kawasan Kanto pula meliputi Tokyo Metropolitan, Wilayah Kanagawa, Saitama, Chiba, Gunma, Ibaraki dan Tochigi. Selain dari itu, wilayah-wilayah lain dikategorikan dengan lain-lain kawasan.

PERBINCANGAN HASIL KAJIAN

1. Hubungan Sosial Antara Pelajar Malaysia Dalam Kelompok *in-group*

Pergaulan sesama pelajar Malaysia iaitu kelompok *in-group* berjalan lancar di kawasan Kansai, Kanto dan lain-lain kawasan. Ini kerana mereka sering bertukar informasi terkini pelbagai perancangan aktiviti menerusi media sosial seperti line, facebook dan istagram selain berhubung menerusi telefon bimbit. Persatuan pelajar khususnya Persatuan Kebangsaan Pelajar Malaysia di Jepun (MSAJ) banyak membantu tentang informasi terkini selain dari pihak Kedutaan Besar Malaysia di Tokyo. Kebanyakan aktiviti yang dianjurkan oleh pelajar-pelajar, membentuk kelompok kecil peserta Malaysia yang mengambil bahagian dalam program yang dirancang. Antara aktiviti di luar waktu kuliah yang disertai oleh pelajar-pelajar Malaysia adalah sukan seperti futsal, bolasepak, 10 pin boling dan badminton. Selain itu, antara aktiviti yang popular ialah aktiviti berpiknik di musim bunga atau *hanami*, bermain ski di musim sejuk dan mendaki Gunung Fuji di musim panas.

Program yang menjurus kepada aktiviti keagamaan juga dijalankan oleh pelajar-pelajar selain dari perbincangan berkaitan akademik. Aktiviti keagamaan seperti usrah, perhimpunan di masjid atau di rumah-rumah rakan biasanya dianjurkan dan diuruskan oleh Persatuan Persaudaraan Islam Jepun (IPIJ) dan Aspiring Persatuan Rijal Malaysia (AMIR). Ada juga individu-individu tertentu atau persatuan antarabangsa yang lain menganjurkan seminar atau bengkel berkaitan agama Islam dan menjemput rakan Jepun untuk mengambil bahagian bersama. Menurut responden yang ditemu bual, akhir-akhir ini aktiviti ‘Muslim Friendly’ juga dianjurkan oleh NGO (Badan Bukan Kerajaan) dengan mengadakan aktiviti di masjid atau di luar dengan memberi penerangan berkaitan Islam yang sebenar dan juga isu pemakanan yang halal dan haram serta cara berpakaian orang Islam dan sebagainya.

Program yang lebih formal seperti penerimaan pelajar baru dari Malaysia, meraikan hari penting seperti Hari Raya Aidil Fitri, Hari Kebangsaan, Forum Pendidikan dan Seminar kerjaya dianjurkan oleh Persatuan Kebangsaan Pelajar Malaysia di Jepun (MSAJ), Kelab UMNO Jepun (KUJ) mengikut kawasan seperti MSAJ Tokyo menganjurkan aktiviti di Tokyo, manakala MSAJ Kansai menganjurkan aktiviti di Kansai. Aktiviti dianjurkan mengikut kawasan, memandangkan jarak di

antara satu-satu kawasan atau wilayah agak jauh dan ini menyukarkan pelajar untuk hadir. Segala aktiviti yang dijalankan akan mendapat pandangan, nasihat dan kerjasama daripada pihak Kedutaan Besar Malaysia di Tokyo. Di samping itu, sokongan dan bantuan daripada pihak Tourism Malaysia di Tokyo dan Osaka, terdapat pelajar-pelajar Malaysia yang bergiat dalam aktiviti kebudayaan di luar waktu kuliah. Ia bertujuan memperkenalkan budaya Malaysia menerusi tarian kebudayaan, mempromosi makanan Malaysia menerusi pesta gerai-gerai makanan dan mengambil bahagian dalam program universiti setiap tahun pada hari terbuka atau dikenali sebagai *bunkasai*.

2. Hubungan Sosial Antara Pelajar Malaysia Dalam Kelompok *out-group*

Pergaulan pelajar Malaysia ke dalam kelompok *out-group* juga dapat dilihat dalam peringkat awal lagi mereka berada di Jepun. Di peringkat awal, seramai 16 orang atau 67% sudah mula mengenali pelajar-pelajar Jepun di universiti mereka dan mengikuti aktiviti bersama seperti menyertai kelab di universiti atau perbincangan berkaitan subjek yang diambil. Pelajar di kawasan Kansai lebih cepat mendekati kelompok *out-group* jika dibandingkan dengan pelajar kawasan Kanto. Ada seorang responden dari Universiti Osaka, kawasan Kansai kadang-kala keluar makan di Restoran Malaysia bersama kawan-kawan Jepun. Manakala responden di lain-lain kawasan khususnya di luar kawasan bandar agak aktif di peringkat awal, mereka menyertai program yang dianjurkan oleh masyarakat Jepun dan juga aktiviti bersama pelajar Jepun di universiti.

Seorang responden dari Universiti Yamanashi menjelaskan mereka didekati oleh pelajar-pelajar Jepun yang berminat tentang Malaysia dan ada juga yang pernah datang ke Malaysia. Pelajar Jepun seperti ini akan bertanyakan tentang amalan budaya Malaysia seperti cara makan dan amalan pemakanan harian, pakaian dan juga agama. Dengan itu, ia memudahkan diri mereka dari mengasingkan diri dari kelompok pelajar Malaysia *out-group* dengan menyertai aktiviti kelompok *out-group* tersebut.

Di peringkat pertengahan, responden yang tinggal di kawasan Kansai seramai 8 orang atau 50% daripada jumlah responden bukan hanya bergaul dalam kelompok *in-group* tetapi telah bersama-sama kelompok *out-group* orang-orang Jepun dalam beberapa aktiviti seharian. Mereka dapat memahami budaya Jepun dan menyesuaikan diri dengan pelbagai

aktiviti yang disertai seperti program memperkenalkan masakan Malaysia di komuniti Jepun yang dianjurkan oleh Badan-badan sukarela Jepun dan juga pihak universiti. Manakala responden di lain-lain kawasan khususnya yang menuntut di universiti luar kawasan bandar seperti Utsunomiya, Niigata dan Tohoku agak aktif di peringkat pertengahan, dengan menyertai program yang dianjurkan oleh masyarakat Jepun dan juga aktiviti bersama pelajar Jepun di universiti.

Berlainan pula di Gunma, oleh kerana ramai pelajar Malaysia, kebanyakannya masih suka berada dalam kelompok *in-group* daripada bergaul dengan kelompok *out-group*. Seorang responden dari Universiti Utsunomiya yang mengikuti kursus kejuruteraan menjelaskan dengan jumlah pelajar Malaysia yang sedikit, pihak universiti telah meletakkan pelajar Malaysia bersama dengan pelajar Jepun dalam setiap aktiviti pembelajaran khususnya dalam menjalankan praktikal di makmal dan membuat penyelidikan. Dengan cara itu, pelajar-pelajar Malaysia akan dapat menyesuaikan diri dengan kelompok *out-group* pelajar Jepun. Ini memudahkan mereka memahami pelajaran dan juga tidak merasakan diri terasing. Manakala di Kawasan Kanto, responden hanya 60% sahaja yang suka menyertai kelompok *out-group* dalam aktiviti-aktiviti seharian. Selebihnya mereka lebih suka terus pulang ke rumah selepas kuliah dan bertemankan komputer peribadi, sama ada membuat rujukan berkaitan kerja kuliah atau bermain permainan talian atau *online game*. Ini juga boleh membawa akibat buruk kepada pencapaian pelajar-pelajar dalam peperiksaan di universiti.

Di peringkat akhir, secara keseluruhannya, responden selain mengamalkan identiti Melayu-Islam dalam menjaga batas-batas pergaulan, 92 peratus responden boleh menerima dan menyesuaikan diri dengan kelompok *out-group*. Selain mengekalkan hubungan dengan kelompok *in-group*, mereka mula menyedari betapa pentingnya mempunyai rakan Jepun atau *out-group* walaupun tidak ramai. Kesedaran mereka berpunca dari pelbagai aktiviti yang telah dijalankan bukan hanya oleh pihak universiti tetapi pihak sukarelawan Jepun yang bernaung di bawah Dewan Komuniti Bandar Setempat telah menggalakkan penyertaan pelajar-pelajar luar negara dalam aktiviti mereka termasuk pelajar-pelajar Malaysia.

Pihak Persatuan Pelajar Malaysia dan pihak Kedutaan Besar Malaysia di Tokyo juga sering mengadakan acara-acara yang bermotifkan motivasi kepada pelajar-pelajar Malaysia supaya tidak bersikap bersendirian dalam menangani masalah atau bertindak di luar kawalan dalam menjalani kehidupan di Jepun. Dengan itu penyesuaian identiti Melayu-Islam dan

identiti Jepun dapat diadunkan tanpa melupakan asal-usul diri dan agama Islam. Cuma segelintir pelajar Malaysia yang masih sukar untuk bercampur atau menyesuaikan diri dengan persekitaran kumpulan dominan masyarakat Jepun.

Ada di antara responden yang memberi alasan, mereka cuma datang untuk menuntut ilmu, ada yang mengatakan pelajar Jepun selalu sibuk dengan kerja sambil selepas waktu kuliah dan tiada masa untuk berkawan dengan mereka. Ada yang mula berpandangan negatif terhadap orang Jepun apabila melihat perlakuan pelajar-pelajar Jepun dari segi pergaulan mereka yang tidak terbatas antara lelaki dan perempuan. Ada juga pelajar yang ponteng kelas, tidur semasa kuliah berjalan dan tidak menumpukan perhatian dalam kuliah. Walaupun minoriti pelajar seperti ini, tetapi telah memberi imej yang buruk kepada pihak universiti yang terbabit tentang sikap dan disiplin pelajar Malaysia.

3. Bahasa Digunakan Antara Pelajar Malaysia

Pelajar Malaysia di Jepun mengamalkan penampilan yang mudah tetapi berhemah. Mereka adalah berhemat dalam komunikasi, terutama apabila bercakap dengan pelajar-pelajar Jepun dan pensyarah. Penggunaan perkataan bergantung kepada siapa pendengar. Jika pendengar adalah rakan-rakan Melayu, mereka menggunakan bahasa Melayu atau bahasa rojak. Untuk pendengar Jepun, mereka menggunakan bahasa Inggeris atau bahasa Jepun. Bahasa rojak biasa digunakan di Malaysia kerana pengaruh pelbagai kaum dan budaya. Walaupun ia tidak digalakkan tetapi masih wujud ketika kelompok *in-group* berkomunikasi sesama mereka.

Salah satu faktor penggunaan bahasa Rojak dan kelemahan bertutur dalam bahasa Jepun ialah pelajar Malaysia kurang berkomunikasi dengan orang atau pelajar Jepun. Alasan mereka kerana malu jika tersalah penggunaan perkataan atau ayat. Malu adalah salah satu identiti negatif daripada pelajar Malaysia. Ketika mereka berada dalam kelompok *in-group*, mereka sering menggunakan bahasa Melayu dan juga bahasa Rojak. Bahasa Rojak yang biasa dicampur dalam percakapan mereka ialah bahasa Melayu, bahasa Inggeris dan juga perkataan atau ekspresi bahasa Jepun.

Pelajar-pelajar Malaysia hanya menggunakan bahasa Jepun apabila bercakap dengan pelajar-pelajar asing yang lain atau pelajar Jepun. Masalah kurang berkomunikasi dalam bahasa Jepun oleh pelajar Malaysia akan mempengaruhi juga dalam pergaulan atau hubungan dengan

kelompok, *out-group*. Walaupun sebilangan kecil sahaja yang menghadapi masalah ini, tetapi memberi kesan kepada pengaliran wang tajaan kerajaan kepada pelajar tersebut jika mereka gagal dalam peperiksaan nanti. Pelajar sebegini juga sering menghadapi masalah dalam menyiapkan tugas atau laporan bertulis dalam bahasa Jepun. Ada juga pelajar yang merayu kepada pensyarah Jepun supaya laporan dapat disediakan dalam bahasa Inggeris.

KESIMPULAN DAN PERBINCANGAN

Pelajar Malaysia dengan kesedaran etnik dan diri yang lebih tinggi mempunyai kelompok sosial *in-group* yang kuat dan berjaya menyertai kelompok dominan dan mengurangkan diskriminasi kelompok sosial *out-group*. Hubungan sosial dalam menjalani kehidupan seharian di Jepun oleh pelajar-pelajar bukan hanya mengawal identiti yang dibawa tetapi juga mengadun identiti Jepun dan menyesuaikan dengan suasana persekitaran di Jepun. Ramai di antara pelajar Melayu menggunakan bahasa rojak yang mencampurkan perkataan Jepun dengan rakan-rakan Melayu apabila bertutur. 80 peratus pelajar Malaysia menggunakan perkataan Jepun dan bercampur dengan bahasa Melayu dan bahasa Inggeris dalam komunikasi antara rakan-rakan Malaysia.

Kajian yang dijalankan di Kawasan Kansai, Kanto dan lain-lain kawasan sekitar Jepun menunjukkan bahawa kebanyakan pelajar tinggal berhampiran universiti dan biasanya menyewa sebuah rumah yang kecil dan sempit. Sewaan sebuah rumah atau bilik di Jepun sangat mahal terutama di kawasan bandar besar seperti Osaka dan Tokyo. Walau bagaimanapun, sesetengah universiti menyediakan asrama untuk pelajar asing iaitu dikenali sebagai *kaikan* kepada pelajar-pelajar baru bagi tempoh satu tahun. Tujuannya ialah untuk mengurangkan tekanan emosi dari segi terkenang keluarga di Malaysia dan kurang rakan Malaysia untuk bergaul serta dari segi kewangan. Dengan tinggal di *kaikan*, pelajar-pelajar ini akan dapat membiasakan dengan persekitaran baru. *Kaikan* ini biasanya lebih murah kerana ada subsidi diberikan daripada pihak universiti.

Di peringkat awal, ramai pelajar Malaysia yang memilih untuk sentiasa berada dalam kelompok *in-group*. Mereka merasa selesa berada dalam kelompok *in-group*. Mereka akan bersama-sama menjalankan aktiviti-aktiviti di dalam kampus dan di luar kampus. Menurut pemerhatian dan temu bual yang dijalankan, terdapat pelajar Malaysia yang agak pasif untuk berinteraksi dengan pelajar-pelajar asing atau pelajar Jepun. Antara

sebab utama ialah kerana kurang keyakinan diri bertutur dalam bahasa Jepun, perbezaan budaya terutama dari segi pemakanan. Oleh sebab itulah, pada peringkat awal, ramai yang memilih sentiasa berada dalam kelompok *in-group*.

Pada peringkat awal juga, ada juga pelajar Malaysia berada dalam kelompok *in-group* mengikut negeri masing-masing di Malaysia. Walaupun belajar di universiti yang berbeza mereka akan menghubungi antara satu sama lain. Mereka tidak hanya bekas pelajar RPKJ tetapi juga mereka dari program-program lain seperti pelajar Malaysia dari Program MARA, Kumpulan Teknikal Jepun (KTJ) atau Pelajar Tajaan Petronas. Kelompok sosial *in-group* lain yang popular di kalangan pelajar Malaysia di Jepun ialah kelompok *in-group* berkepentingan aktiviti sukan, keagamaan dan mereka yang mempunyai hobi yang sama.

Pada peringkat pertengahan dan akhir, pelajar Malaysia mewujudkan kumpulan mengikut universiti dan kawasan yang boleh mudah diakses oleh pengangkutan dari tempat tinggal. Walaupun universiti yang berbeza, mereka masih berkunjung ke rumah rakan-rakan mereka pada hujung minggu atau hari cuti. Hubungan pelajar Malaysia yang *senior* dan *junior* begitu akrab di Jepun. Sikap menghormati pelajar lebih senior merupakan salah satu identiti orang Jepun yang diadunkan ke dalam identiti pelajar-pelajar Malaysia. Selepas menghabiskan masa pengajian lebih dari tiga tahun di Jepun, mereka berjaya mengekalkan kelompok *in-group* dan menyertai kelompok *out-group* yang mempunyai minat yang sama. Ahli kelompok *in-group* bukan sahaja rakan-rakan Malaysia tetapi juga merangkumi penyertaan pelajar asing dan rakan-rakan Jepun ke kelompok *in-group* pelajar Malaysia. Kelompok *in-group* ini dengan minat yang sama akan mengadakan aktiviti perbincangan mengenai akademik, aktiviti sukan, melancung dan pertukaran budaya. Mereka akan mencari rakan kongsi dengan kepentingan dan aktiviti yang sama pada masa lapang atau tiada kuliah. Mereka boleh menerima orang Jepun atau sebarang kelompok *out-group* dengan minat yang sama untuk meningkatkan bilangan ahli dalam kelompok *in-group*.

Program *homestay* atau program keluarga angkat juga dianjurkan oleh Majlis Perbandaran Setempat atau Persatuan Sukarela dan Persahabatan Kelab Antarabangsa di Jepun. Sebagai contoh, terdapat sekumpulan pelajar di Kawasan Kansai yang menuntut di Universiti Kobe dan Osaka telah menyertai program *homestay* atau keluarga angkat. Selain itu, mereka memperkenalkan aktiviti kebudayaan dan persembahan tarian Melayu kepada masyarakat Jepun. Mereka mendapat kerjasama daripada

Kementerian Pelancongan Malaysia di Osaka dan sentiasa berkumpul untuk latihan dan persembahan pada hujung minggu atau hari cuti. Mereka mempersembahkan tarian untuk perhimpunan orang ramai Jepun dan konsert untuk memperkenalkan Malaysia kepada masyarakat Jepun. Ini juga melatih mereka untuk sampai ke akar budaya dan identiti Melayu di samping mengekalkan identiti Melayu ketika berada di perantauan. Di samping itu, mereka berperanan membantu memperkenalkan kebudayaan Malaysia kepada rakyat Jepun.

Lebih daripada 80% pelajar dalam kajian ini mendapat skor tinggi dalam hubungan dengan masyarakat dominan atau kelompok sosial *out-group*. Ini menunjukkan pelajar Malaysia yang beridentiti Melayu berasaskan Islam dapat menyesuaikan diri dengan identiti Jepun. Dengan amalan harian masyarakat Jepun yang lebih bercirikan Islam kecuali soal pemakanan dan penyembahan di kuil, selainnya tiada masalah bagi pelajar-pelajar Malaysia menyesuaikan diri dengan persekitaran budaya Jepun. Menurut pelajar, antara amalan identiti Jepun yang boleh dicontohi ialah penjagaan kebersihan, kekemasan dan sistem pembuangan sampah yang begitu tersusun. Sukar untuk mencari sampah bertaburan di jalanraya mahupun di dalam tandas atau tempat awam seperti di kebanyakan tempat di Malaysia.

Pelajar Malaysia dengan pegangan agama yang kukuh tidak akan mudah terpengaruh dengan persekitaran negatif masyarakat dominan berbanding dengan pelajar yang kurang pegangan dan amalan agama mereka. Ada juga pelajar Malaysia yang membentuk kelompok-kelompok kecil *in-group* untuk mengawal amalan identiti dan budaya mereka sendiri dalam menjaga nilai diri sepanjang berada di negara Jepun. Dalam jangka masa setahun berada di luar negara terutama kepada pelajar peringkat umur muda iaitu antara 20 hingga 21 tahun, mudah menerima pengaruh budaya dan persekitaran dari luar. Walau bagaimanapun, selepas tempoh jangka masa yang agak lama, beberapa penyesuaian positif jangka panjang kepada konteks budaya berlaku dan pelajar mampu menimbang unsur identiti sesuai dan boleh diikuti untuk diterapkan dalam diri mereka.

Terdapat responden yang menjelaskan bahawa, bukanlah minat utama untuk belajar kejuruteraan tetapi oleh kerana tawaran biasiswa ke Jepun hanya bidang kejuruteraan, beliau memilih juga. Akan tetapi tujuan utama beliau datang ke Jepun kerana mahu mengkaji budaya kerja orang Jepun dan rahsia kejayaan Jepun. Hasil dapatan kajian ini diharapkan dapat menjadi rujukan kepada badan-badan yang terlibat dalam menghantar pelajar ke Jepun dan juga mereka yang berminat mengetahui

tentang kehidupan pelajar Malaysia dan hubungan dengan kelompok sosial *in-group* dengan kelompok dominan *out-group* iaitu orang Jepun di Jepun. Di samping itu, dari sudut pandangan pembelajaran, "Bagaimana cara orang Jepun berfikir" dan "Bagaimana Jepun lebih disiplin dalam pekerjaan", yang merupakan merit pelajar-pelajar Malaysia belajar di Jepun. Di Malaysia, dalam mencapai Wawasan 2020, pihak kerajaan telah berusaha untuk membentuk satu identiti Malaysia yang berteraskan Islam dan nilai-nilai sejagat dalam membentuk nilai-nilai murni masyarakat Malaysia.

RUJUKAN

Abdulsyani (1992). Sosiologi: Skematika, Teori, dan Terapan. Bandar Lampung: Bumi Aksara

Ahmad Suhaimi Lazim (2011). Dua Dekat Dasar Pandang ke Timur, Satu Penilaian Aspek Pendidikan (1982-2002), UPSI

Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. Applied Psychology: An International Review, 46,5 -34.

Chie Nakane.(1992).Japanese Society.Charles E.Tuttle Co. Publishers,Tokyo.

Hafriza Burhanudeen.(2006).Language & Social Behaviour.Universiti Kebangsaan Malaysia.

Henri Tajfel.(1982). Social Identity and Intergroup Relation.Cambridge University Press.

Mohammad Redzuan Othman, (2005). Islam dan Masyarakat Melayu, K. Lumpur, Universiti Malaya.

Roger Davies, Isomu Ikeda. 2004. The Japanese Minds, Tokyo.

Rupert Brown and Dora Capozza.(2006). Social Identities.Psychology Press,Hove and New York.

Timothy P Barnard. (2004). Contesting Malayness, Singapore:Singapore University Press.

Yaacob Harun.(2004).Profiles of Malaysian Community in New Zealand.Victoria University of New Zealand.

Rujukan Internet:

http://www.sagepub.com/upm-data/48648_ch_7.pdf (20 Jun 2015)

<http://www.scribd.com/doc/50597604/ingroup-vs-outgroup#scribd> (21 Jun 2015)

<http://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html> (20 Mei 2015)